

Szöllősy Vágó László hozzászólása

Hölgyeim és Uraim, azzal a tudattal, hogy ez a mai témának csak egy nagyon szűk szelvénye, igyekezni fogok meggyőzni önöket, hogy a regionalizálódó Európában igenis ezzel is foglalkozni kell.

Ehhez a téma körüljárása néhány alapfogalom tisztázását igényli. Most nem fontossági sorrendben, de az identitásról föltétlenül szólni kell, ha a vallás és nemzeti megmaradásról beszélünk.

Az identitás történelmileg és társadalmilag adott szerepmintákkal való azonosulás. Ebből következik, hogy minden embernek annyi identitása van, ahány szinten, ahány vonatkozásban kapcsolódik, azonosul másokkal, akár racionális, akár érzelmi síkon. Ez lehet nemzeti, vallási, hivatásbeli, de sokkal hétköznapiabb is, mint pl. hobby, lakóhelyi, közös iskola stb.

A személyi azonosulásnak a különböző kategóriái átmenetileg ellentmondásba kerülhetnek egymással. Sőt tartósan is, mert előfordul, hogy az ember olyan viselkedésre kényszerül, ami ellentmond elveinek, erkölcsi meggyőződésének, nemzeti, vallási érzéseinek. Ilyenkor az ember hűtlenné válik önnön identitásának valamelyik eleméhez. Van erre gyönyörű bibliai példa. Péter, aki mielőtt a kakas megszólalt volna, háromszor tagadta meg Mesterét. De ez egyúttal arra is példa, hogy mit jelent az, hogy ha a többség ellenségesen viszonyul a kisebbséghez, vagy a tömeg az egyénhez. Tehát a tolerancia hiánya ilyen következményekkel jár. És ezzel kapcsolatos az első kérdés. Vajon ez a regionalizálódás erősíteni fogja a tole-

ranciát? Ha egy régióban vagyunk, akkor most toleránsabbak is leszünk egymáshoz?

A következő – tovább haladva –, melyek azok az identitáskategóriák, amelyek a többség és a kisebbség viszonyában jelentkeznek? Ezek a nemzeti és a vallási hovatartozás, és minden, ami ezekből következik, a nyelv, az írásmód, a kultúra, beleértve a kulturális örökséget, a szokásokat, a hagyományokat és a teljes életvitel-kultúrát is. És, ha már a nemzetet említettem, úgy érzem, hogy a nemzet fogalmának a tisztázására itt és most szükség van.

Egy általánosan elfogadott definíció szerint, a nemzet történelmileg kialakult politikai, nyelvi és kulturális közösség. Olyan nemzet azonban, amelyre ez a meghatározás érvényes volna, Európában pillanatnyilag nincs. Az idézett meghatározás tulajdonképpen egy vulgáris összevonás. A politikai nemzet és az etnikai nemzet definíciójának az összevonása. Emlékeztetőül: a politikai nemzet egy ország összes állampolgára, az etnikai nemzet pedig nyelvi és kulturális közösség. A politikai nemzet identifikációs kategóriái geopolitikai, jogi, gazdasági, tehát objektív, tárgyi meghatározottságúak. Az etnikai nemzethez tartozás a szellemiséggel függ össze, nyelv, kultúra, vallás, hagyományok, történelmi múlt stb.

Itt, a mi szűkebb környezetünk, Közép-Kelet-Európa államtúlsúlyos térség. Bizonyítja mindaz, amit ma itt Egeresi Sándortól és másoktól is hallottunk. Még a regionalizálódás is állami szinten indult, és hála istennek, hogy végre belátták, hogy a civil szervezeteknek is van benne keresnivalójuk. De ez nem csak a regionalizálódással van így. 11 éve működik a Művelődési Szövetség, holnapután lesz az első alkalom, hogy a

tartományi kormány elfogad bennünket kvázi partnernek, mert a tartományi pályázatok véleményezésében részt vesz a Művelődési Szövetség is. Nem a döntéshozatalban, csak a véleményezésben.

Tulajdonképpen mi is történt itt az elmúlt - Balla Lajos-Laci szerint - kétszáz év alatt? Az állam gyarmatosította a teljes közeletet: a közigazgatást, a tömegtájékoztatást, az oktatást, a kultúrát, a sportot, a zenét, a vallást is. Igen, a vallást is, mert nemzetállam mintjára nemzeti egyházakat igyekezett minden állam teremteni. Így aztán nemcsak azok rekednek kívül, akik más nyelven beszélnek vagy írnak, hanem azok is, akik más templomba járnak. Számunkra ez különösen azért jelentős, mert az anyaországon kívül élő magyarság legnagyobb részt olyan közegben él, ahol nemcsak a nyelv és a kultúra jelent megkülönböztető sajátosságot többség és kisebbség között, hanem a keleti vagy a nyugati kereszténységhez való tartozás is a bizánci és a római kultúra többszörös áttételű hatásrendszerével együtt.

És akkor itt jön a második kérdés. Változtat-e ezen valamit a regionalizálódás? Ha rávetítem az elmondottakat a meghívóval együtt kapott kis térképre, nyilvánvaló, hogy egyetlen kérdésemet vagy megállapításomat sem kell újrafogalmazni. Sőt, egyes megállapítások talán még túl enyhék is. Nyolc-tíz évvel ezelőtt egy hasonló értekezleten, ahol a vallás szerepével foglalkoztunk, méghozzá a vallás szerepével a nemzeti önmegtartás szempontjából, akkor úgy fogalmaztam, hogy szemben az állam egyre keményebb nyelvi-kulturális kizárólagosságával, lelkesével anyanyelvén beszélhet a hívő, veheti föl a szentségeket, sirathatja el halottait, vallhatja meg bűneit, kaphat

rájuk feloldozást, anyanyelvén magasztalhatja Istent, imádkozhat és énekelhet, tanulhatja a hittant, kérhet és kaphat tanácsot, lelki gondozást. Ezzel szemben ma általános jelenség, és elsősorban katolikusokra vonatkozik, hogy az egyházi gyakorlatban itt nálunk háttérbe szorul a magyar nyelv.

Most jön a harmadik kérdés: Bele kell-e ebbe törődnünk, mint a csángóknak, akik évszázadok óta tűrik, hogy a magyar az ördög nyelve, vagy netán kikereszstelkedni, mint a maradékiak tették bő száz évvel ezelőtt, amikor a gyakovói püspök megtagadta kérésüket, hogy magyar papot adjon nekik, és erre az egész falu – egy szálig – áttért a református hitre. A választ, úgy érzem kinek-kinek magának kell megfogalmaznia, elsősorban persze az egyházak felelős vezetőinek.

Itt és most azonban úgy érzem, hogy nem elég, ha csak felvetéseket, dilemmákat osztok meg önökkel, hanem egy olyan cselekvési programot is kellene legalább továbbfejleszthető ötletként körvonalazni, amely konvertibilis lehet egy eurorégióba. A konvertibilitás alatt azt értem, hogy gyakorlatra váltható. Nem tudok jobbat ajánlani, mint amit két évvel ezelőtt a sokunk által ismert és minden bizonnyal tisztelt Tempfli József püspök úrtól hallottam egy Szatmárnémetiben megrendezett kárpát-medencei fórumon. Ő így sorolta föl a szellemi, elsősorban vallási vagy civil területen való teendőket:

- erőszakmentes ellenállás a jogsértésekkel szemben
- lemondás a barát-ellenség nézőpontról
- szabad nyilvánosság
- a kritika elfogadása,
- az ideológiai és nemzeti bezárkózás elutasítása

- kiállítás a szegények, a nélkülözők, a kitaszítottak, a jogfosztottak mellett
- a szeretet hirdetése és gyakorlása

Befejezésül pedig engedjenek meg egy talán érzелgösen hangzó, de szívemhez nagyon közelálló gondolatot. Egy magára hagyott nép vagy kisközösség csak azzal védekezhet, hogy óvja álmait. A mi kötelességünk ma itt, holnap, kinek-kinek a maga a maga környezetében, a maga kisközösségében több mint továbbálmodni a népünk álmait. Vállalnunk kell az együttgondolkodást és az együttcselekvést, úgy ahogy a két világháború közötti szabadkai népkörösök megfogalmazták. Népünkkel népünkért! Hogy nekem, Szöllősy Vágó Lászlónak ne kelljen minden alkalommal kérnem, hogy engem ne Szelesinek írjanak, hanem Szöllősynek. Hogy a magyar szülőnek ne kelljen nyilatkozatot adnia, hogy magyar óvodába vagy magyar iskolába akarja íratni a gyermekét. Hogy ne kelljen megvívnia a harcát, hogy magyar hittanra jár hasson a gyerek. Hogy a bajmoki szülőknek ne kelljen a püspök úr intervencióját kérni, hogy gyermekeik magyar nyelvű szentmise keretében járulhassanak az első szent áldozáshoz. Hogy a másság ne legyen megbélyegző címke. Köszönöm.